

Nr 169.

Av herr **Mannerskantz m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet att avverka ved till avsalu, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 171 föreslås lagstiftning, som innebär tvång för så gott som alla landets skogsägare att inom en viss tid framställa en viss mängd brännved.

Detta är en så principiellt betydelsefull åtgärd, att man måste innan den godtages vara fullt förvissad om *dels* att den föreslagna utvägen verkligen leder till det uppsatta målet och är den enda som gör det och *dels* att det praktiska genomförandet icke medför alltför stora dissonanser, orättvisor eller hinder.

Det bör då först framhållas, att vedfrågans handläggning långt före krigsutbrottet och i all synnerhet därefter varit den direkta orsaken till att en viss avvaktande tendens gjorde sig gällande under den för vedhuggning lämpliga perioden under hösten innan avverkningarna av gagnvirke normalt börja.

Den stränga vintern har därefter varit till större hinder för huggning av brännved än för andra sortiment, varjämte i vissa landsdelar bristen på skogs-huggare och körare varit mer än vanligt kännbar. Dessa här uppräknade hinder kunna på intet sätt bortelimineras genom tillkomsten av den föreslagna lagen. Dennas syftemål synes ytterst vara att tvinga sådana skogsägare, som av bristande lojalitet, spekulation i högre vedpriser under en senare eldningssäsong eller allmän oföretagsamhet icke förväntas hugga erforderlig mängd ved, till att göra detta med hot om ett lägre rotvärde.

Man måste även antaga att propositionsskrivaren utgår ifrån att det icke på frivillighetens väg kommer att produceras 16 miljoner kubikmeter brännved till försäljning under nästkommande eldningssäsong.

Beträffande antagandet att en avsevärd del av landets skogsägare skulle ställa sig ovilliga att producera brännved i för deras skogar rimlig omfattning kan man näppeligen anse att uppgifterna om huggningens omfattning per den 29 februari giva ett bestämt belägg därför. Normalt brukar en mycket betydande procent av brännved upphuggas under eftervintern och våren, och därjämte måste man utgå ifrån att rapporterna från skogsägarna äro mycket ofullständiga.

Vi hava icke den uppfattningen att skogsägarna i allmänhet ställa sig ogina eller illojala gentemot landets övriga innebyggare såsom propositionen synes förutsätta. Vi anse att landets försörjning med vedbränsle kan bringas att bli tillgodosedd, så mycket som tillgången på arbetskraft samt lämplig skog möjliggöra, utan att tillgripa en så drastisk åtgärd som den föreslagna lagstiftningen utgör.

Även om skogsägare sannolikt finnas, som icke komma att hugga högsta ekonomiskt möjliga kvantitet brännved, torde dessas antal icke vara av den storleksordningen att man för deras skull bör tillgripa tvångsmedel.

Man bör även utgå ifrån att icke vare sig göra för hårda ingrepp i skogen eller inkräkta på övriga virkessortiment, vilka vår industri har behov av. Om någon enstaka skogsägare skulle kunnat taga ut något mer brännved är icke olyckan så stor, då sannolikt även eldningssäsonger liggande efter 1940—1941 måste tillgodoses och detta i kanske än stegrad omfattning.

En mycket lämplig vedhuggningsperiod återstår ännu, och denna kommer med all sannolikhet att av skogsägarna väl utnyttjas om de slippa tvångslagstiftning och kunna få hjälp med anskaffande av arbetskraft. Detta sistnämnda torde vara en huvudpunkt och kan ordnas utan samband med den föreslagna lagen.

En propaganda så utformad, att de enskilda skogsägarna genom skogsårdsstyrelsernas, vedkontorens eller kristidsnämndernas befattningshavare få en direkt påstötning om framställning av mesta möjliga vedmängd har i allmänhet icke tillräckligt kommit till stånd såsom lämpligt hade varit, men bör nu snarast verkställas. Därvid bör även fastställas om behov av arbetskraft förefinnes, och skogsägarna böra, om så är fallet, erhålla hjälp genom ovannämnda organ. Ett dylikt förfarande borde för länge sedan ha kommit till stånd och i varje fall innan en tvångslagstiftning tillgripes.

Många i saken insatta anse, att förra världskrigets bränslekommission var en överflödig institution, som blott vållade staten onödiga förluster utan att vedförsörjningen blev genom dess åtgörande bättre tillgodosedd, och vi anse att även den anordning som nu föreslås kommer att få samma eftermäle, blott med den skillnaden att skogsägarna denna gången komma att få taga huvudparten av förlusterna. Detta senare påstående grundar sig bland annat därpå att produktionskostnaderna för veden äro i starkt stigande och ingen säkerhet finnes för att prisutvecklingen skall tillåtas bliva sådan att dessa kostnader och ett skäligt rotvärde skola kunna utfås. Garantipriserna äro härvidlag icke tillräckliga om de skola bliva marknadspriser för huvuddelen av veden. Ett uttalande i för skogsägarna uppmuntrande riktning skulle säkerligen göra bättre effekt än tvångslagstiftning, vilken sannolikt kommer att verka stötande, diskriminerande och återhållande på många.

Betraktar man det praktiska utformandet av de tilltänkta åtgärderna, måste man erkänna att fränsett någon mindre detalj det knappast är möjligt att använda sig av något enklare tillvägagångssätt än det föreslagna, om avsedd effekt skall kunna förväntas. Trots detta innebära de föreslagna åtgärderna igångsättande av en ofantligt vidlyftig apparat, som oavsett att den måste bliva ganska tidsödande — vilket vid denna sena tidpunkt icke är oväsentligt — med nödvändighet måste medföra en schablonmässighet som kommer att resultera i att även med bästa vilja och förmåga hos den personal, som skall verkställa fördelningen, stora orättvisor komma att bliva en vanlig företeelse.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har tydligen haft en förkänsla härav, då de ställa sig betänksamma till skogsvårdsstyrelsernas medverkan vid fördelning av vedkvantiteterna och vilja inskränka sig till propaganda och skogsvårdsmässig utsyning av det virke som skall avverkas. I praktiken måste emellertid förfarandet oftast bliva, att fördelningen av kvantiteterna sker först och utsyningen sedan.

I propositionen beröras flera av de svårigheter, som kunna uppstå, men de optimistiska slutsatser, som man beträffande dessa svårigheters övervinnande kommer fram till, kunna vi icke dela.

Många komma att få hugga antingen mera än vad skogen tål vid eller bliva tvungna att upphugga värdefullare sortiment till brännved, under det att andra icke behöva hugga ens så mycket som de kanske eljest hade haft för avsikt att göra.

Intet nämnes i propositionen om hur bränslet kommer att disponeras. Många använda otvivelaktigt detsamma oförståndigt eller i för stor utsträckning eller till ändamål som äro mindre nödvändiga. Utan att nu vilja förorda detsamma måste vi anse att lika stort fog som för här föreslagna åtgärder kan föreligga för en ransonering eller kontroll över bränslets användning utöver den som i begränsad utsträckning skett innevarande vinter.

Sammanfattningsvis vilja vi framhålla, att landets skogsägare ingalunda dokumenterat någon illojal hållning i denna fråga, att en icke alltför snäv hållning från statsmakternas sida i fråga om vedpriset under kommande eldningssäsong är både rimlig och ägnad att framkalla ett gott beredskapsläge i fråga om brännved, att så stora olägenheter äro förknippade med lagens tillämpande i praktiken att nödvändigheten måste vara mycket mera dokumenterad än vad hittills är fallet, samt att det är ett psykologiskt misstag att redan efter några månaders krigskris statsmakterna ställa sig i ett direkt på diskriminering grundat motsatsförhållande gentemot landets jordbrukare och skogsägare.

I samförstånd med dessa kommer vårt försörjningsläge att bliva det bästa möjliga; mot dem kommer intet gott åstad, blott misstämning och sämre resultat.

Med stöd av vad vi här anført få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå förenämnda proposition.

Stockholm den 31 mars 1940.

Axel Mannerskantz.

Leon Hagström.

Carl Bengtsson.
